

Deloitte.

IFRS 9 – Pénzügyi instrumentumok

Az IFRS szerinti szabályozás változásai

2011. december 9.

Az IFRS koncepciója és a főbb változások

IFRS 9 – Az IFRS jelenlegi koncepciója

A pénzügyi instrumentumokkal foglalkozó standardok

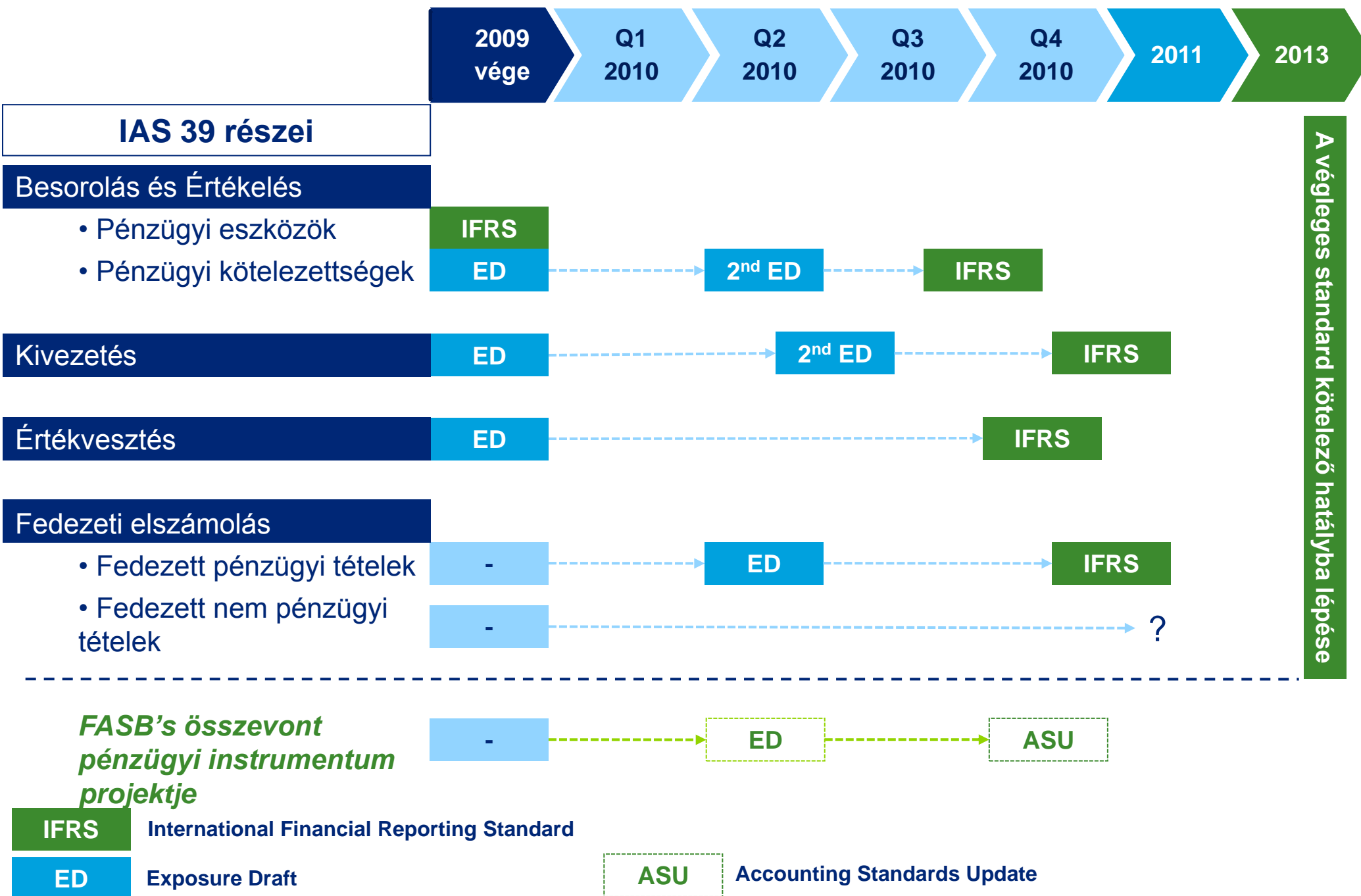
- IAS 32: Pénzügyi instrumentumok – Bemutatás (“IAS 32”)
- IAS 39: Pénzügyi instrumentumok – Megjelenítés és Értékelés (“IAS 39”)
- IFRS 7: Pénzügyi instrumentumok – Közzététel (“IFRS 7”)
- IFRS 9: Pénzügyi instrumentumok

IFRS 9 – Az IFRS jelenlegi koncepciója

A pénzügyi instrumentumokhoz kapcsolódó értelmezések

- IFRIC 9 – A beágyazott származékos termékek újraértékelése ('Reassessment of Embedded Derivatives')
- IFRIC 16 – Külföldi érdekeltségbe történt nettó befektetés fedezeti ügyletei ('Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation')
- IFRIC 19 – Pénzügyi kötelezettségek megszüntetése tőkeinstrumentumokkal ('Extinguishing Financial Liabilities with Equity Instruments')

IFRS 9 – A bevezetés (IAS 39 lecserélésének) fő lépései

Az IAS 39 lecserélésének fő szempontjai

1

A kategóriák számának csökkentése és a pénzügyi eszközök értékelésére vonatkozó szempontok világossá tétele

2

Egyetlen átfogó értékvesztés modell alkalmazása minden nem valós értéken értékelt pénzügyi eszközre

3

Pénzügyi eszközök értékelésére vonatkozó szempont az eszközök gazdálkodó által történő kezelése ('üzleti modell') és a kapcsolódó cash flow-k karakterisztikája

IFRS 9 – Főbb változások

- Megváltozik az eszközök besorolásának a gyakorlata, illetve megszűnik az átfogó eredménnyel szembeni valós értékelés lehetősége (korábbi Available-For-Sale portfolio) => eszközök egy része valós értéken eredménnyel szemben fog értékelődni, másik része amortizált bekerülési értéken.
- Expected loss modell alkalmazása az értékvesztésre az incurred loss modell helyett => Az értékvesztés időbeli eloszlása megváltozik, a „jó években-jó hitelekre” is lesz értékvesztés, a teljes élelciklus alatti várható veszteség arányában.
- Fedezeti ügyletek elszámolása várhatóan megváltozik: ezen túl csak az átfogó eredményben lehet majd elszámolni – még tervezet fázisban van => átfogó eredmény (tőke) nagyobb volatilitása várható emiatt

Az IFRS szerinti besorolásra vonatkozó megközelítés

- 'Alap' értékelési módszer

Valós érték minden
pénzügyi
instrumentumra

- **DE:** Bekerülési érték modell hasznos információt szolgáltathat számos pénzügyi eszközre különleges különböző körülmények fennállása esetén

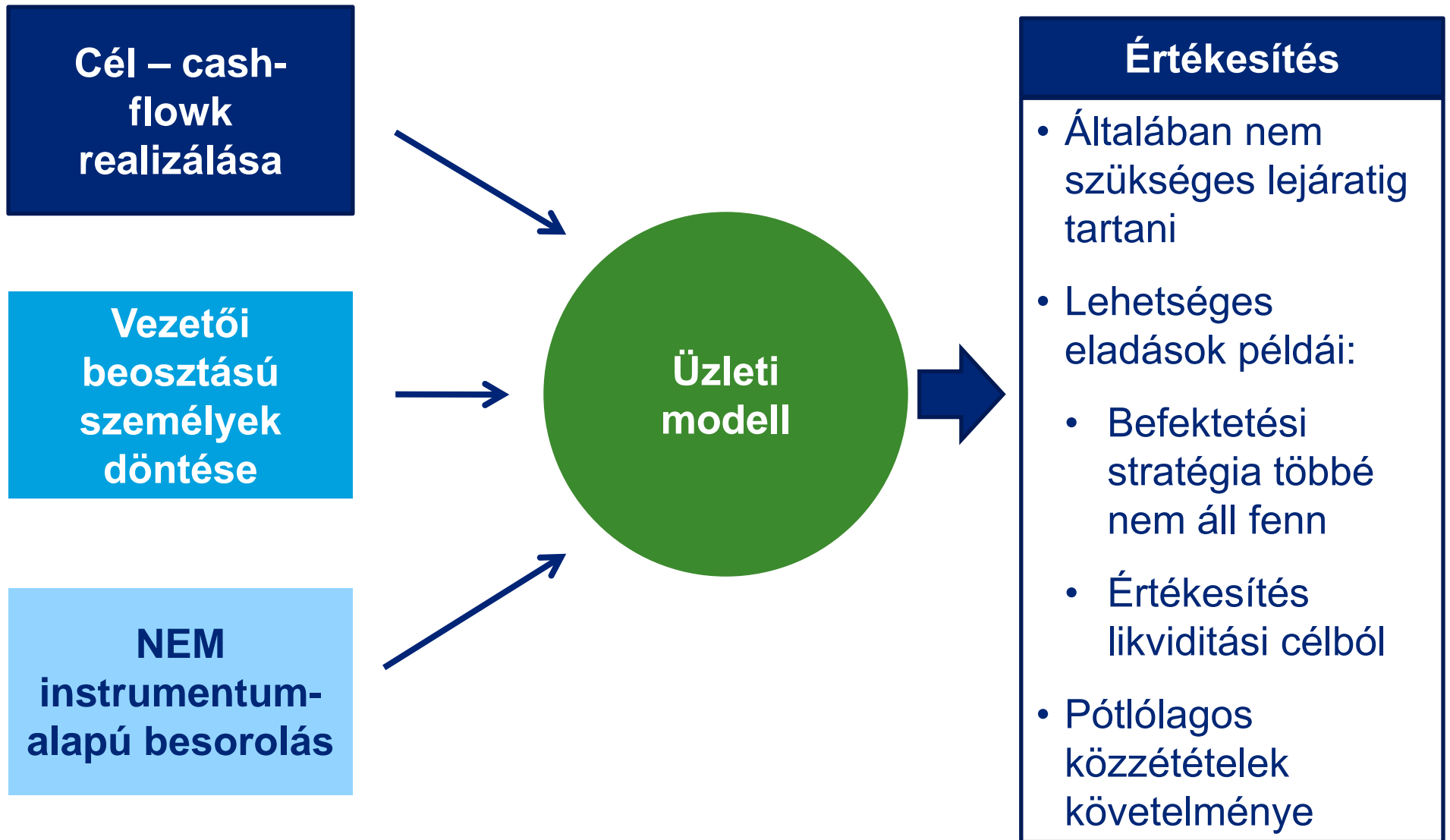
Amortizált bekerülési
érték

Pénzügyi eszközök kezelésének
üzleti modellje

+

Szerződéses cash-flow-k
jellemzői

Üzleti modell – Amortizált bekerülési érték

IFRS 9 – Főbb változások

- Megváltozik az eszközök besorolásának a gyakorlata, illetve megszűnik az átfogó eredménnyel szembeni valós értékelés lehetősége (korábbi Available-For-Sale portfolio) => eszközök egy része valós értéken eredménnyel szemben fog értékelődni, másik része amortizált bekerülési értéken.
- Expected loss modell alkalmazása az értékvesztésre az incurred loss modell helyett => Az értékvesztés időbeli eloszlása megváltozik, a „jó években-jó hitelekre” is lesz értékvesztés, a teljes élelciklus alatti várható veszteség arányában.
- Fedezeti ügyletek elszámolása várhatóan megváltozik: ezen túl csak az átfogó eredményben lehet majd elszámolni – még tervezet fázisban van => átfogó eredmény (tőke) nagyobb volatilitása várható emiatt

Deloitte.

A projekt lezárult részei

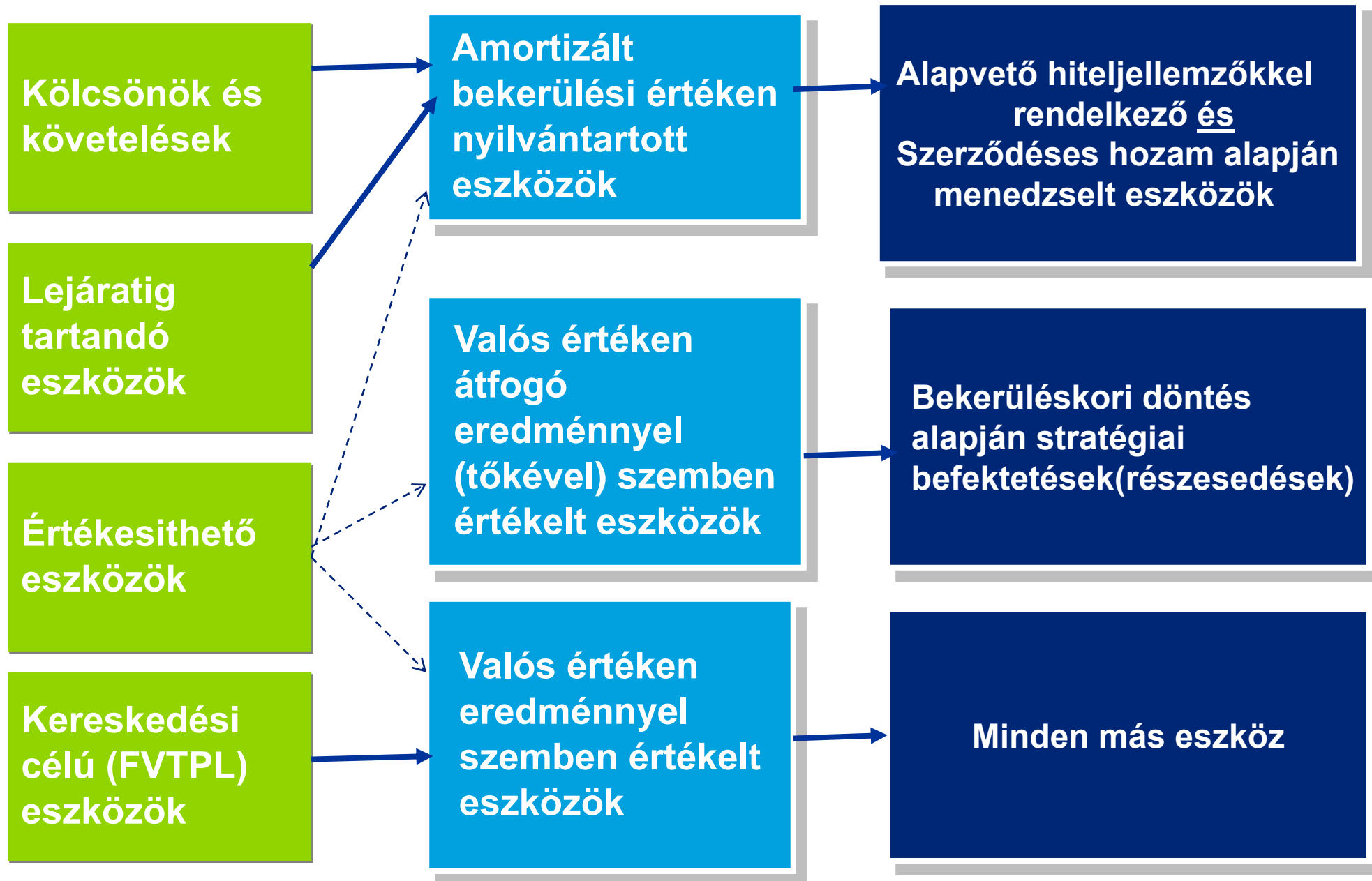
IFRS 9 – A Standard struktúrája

- Cél
 - Hatókör
 - Megjelenítés és kivezetés
 - Besorolás
 - Pénzügyi eszközök értékelése
 - Fedezeti számvitel
 - Hatályba lépés és átmeneti rendelkezések
- Megjegyzés: a standard szerkezetén belül számos rész még használaton kívüli ('not used') – pl. pénzügyi eszközök értékelése (értékvesztés), fedezeti számvitel

IFRS 9 – Főbb változások

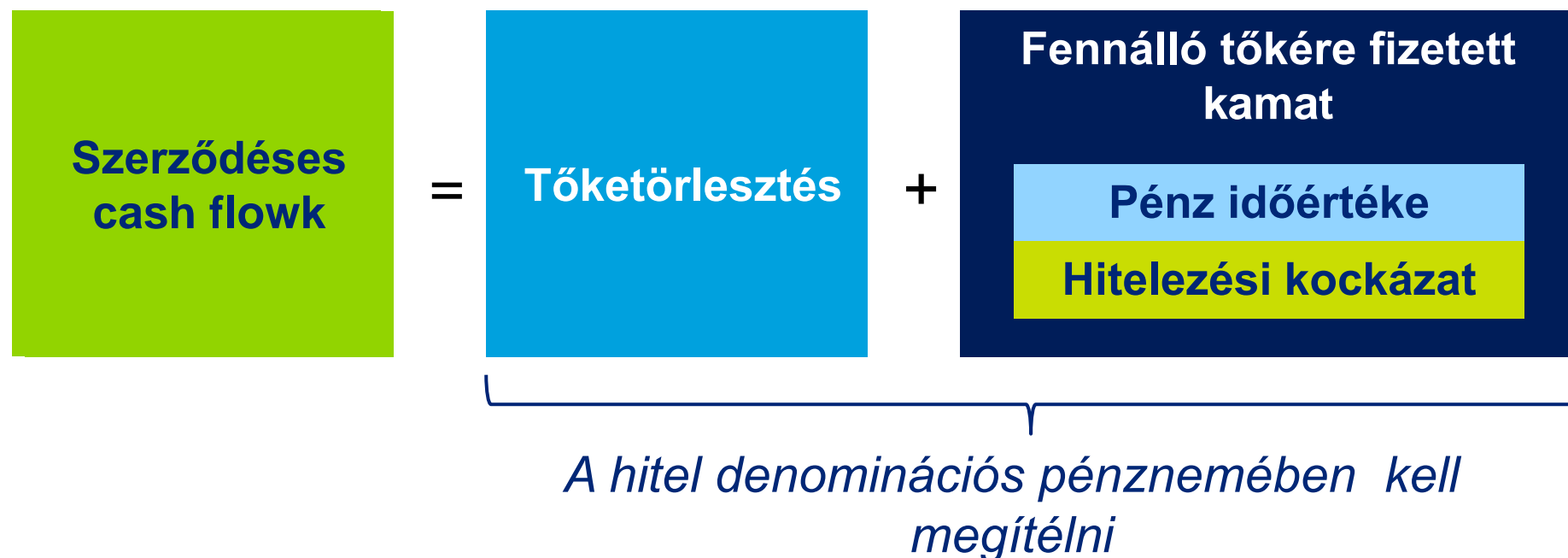
IAS 39	IFRS 9
Négy értékelési kategória a pénzügyi eszközökre vonatkozóan	Formálisan két értékelési kategória De facto három kategória ha OCI opció alkalmazva van a tőkeinstrumentumokra
Lejáratig tartandó kategória tiltó szabályai	Nem alkalmazható
Nem jegyzett tőkeinstrumentumok és a kapcsolódó derivatívok értékelési bekerülési értéken értékelésének lehetősége	Továbbá nem megengedett
Átsorolás lehetséges, ha bizonyos feltételeknek megfelel (instrumentum-szintű)	Átsorolás kötelező, ha az üzleti modell változik (gazdálkodó-szintű)
Rejtett derivatívák leválasztása a pénzügyi alapszerződések esetében	Nem alkalmazható a pénzügyi eszközökre vonatkozó alapszerződéseknel

IFRS 9 – Az új besorolási modell

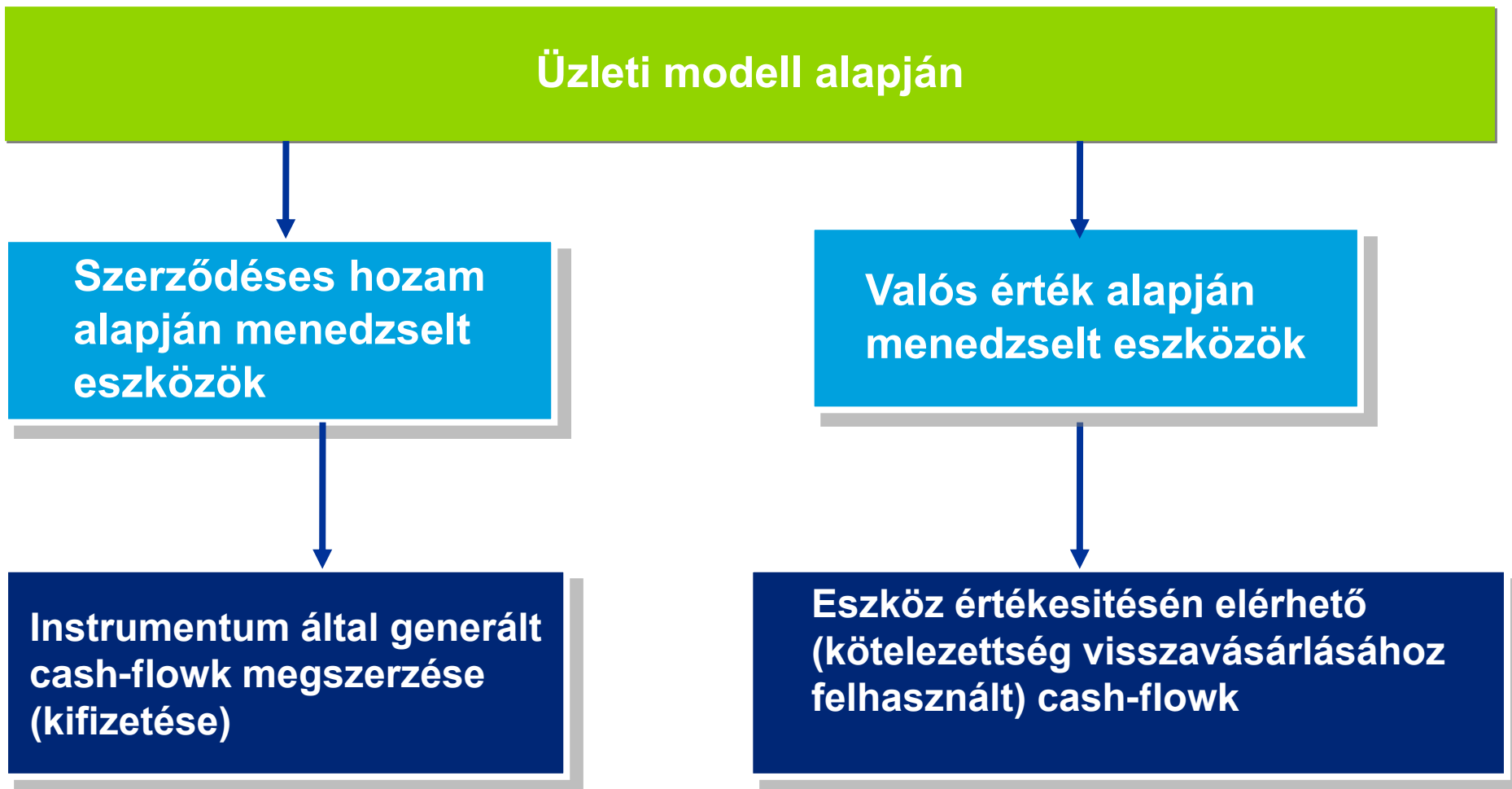
IFRS 9 – Szerződéses cash flow (alapvető hiteljellemzők)

- A Társaságnak a pénzügyi eszközeit a szerződéses cash flow jellemzői alapján kell besorolnia

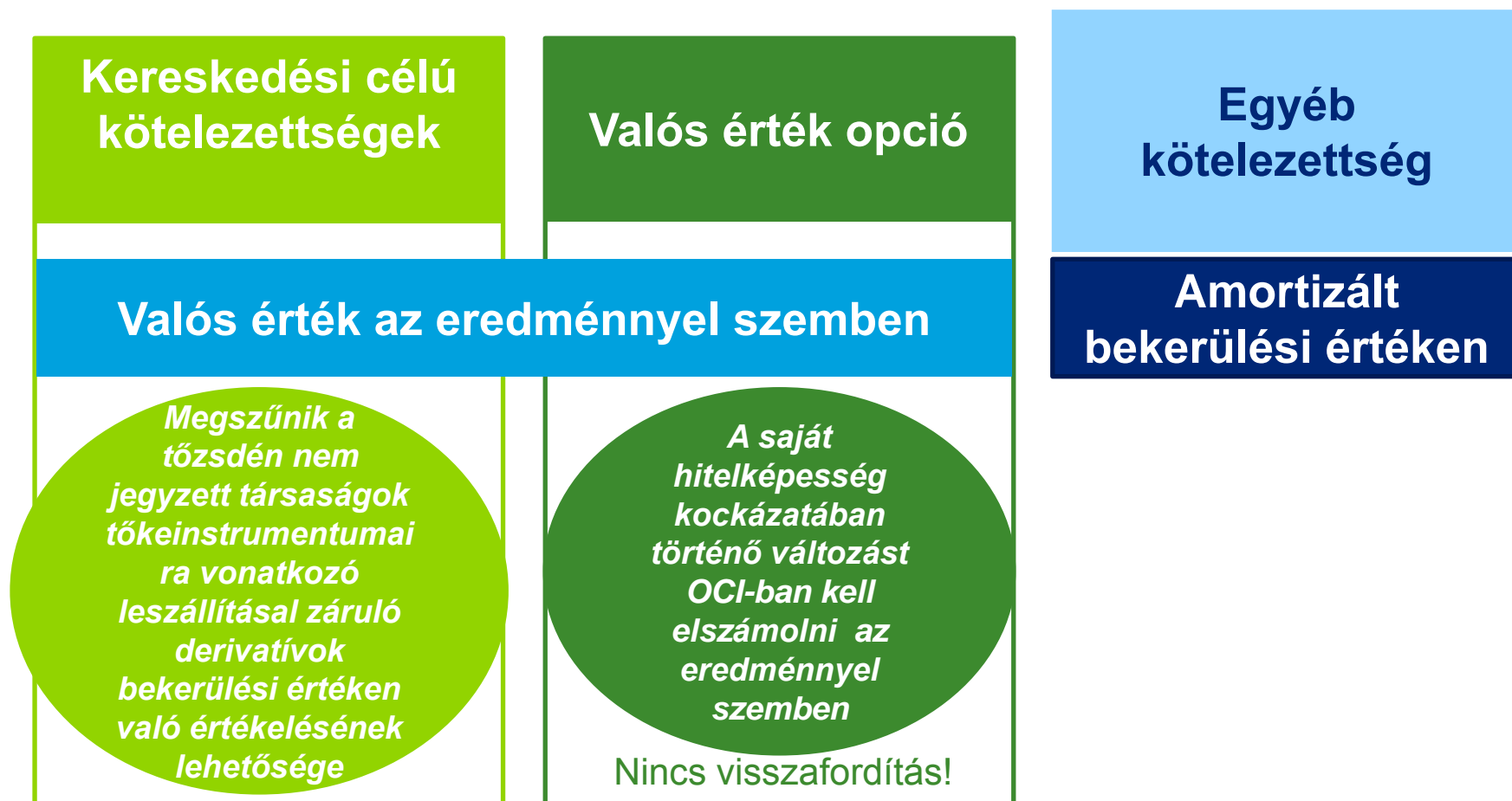
- Tőkeáttétel növelheti a szerződéses cash-flowk változékonyságát olyan mértékig, amely túlmutathat a kamat közgazdasági jellemzőin
→ nem alkalmas amortizált bekerülési értéken nyilvántartásra
 - Példák többek között: derivatívok, rejtett derivatívát tartalmazó hitelek, stb.

IFRS 9 – Pénzügyi instrumentumok – szerződéses hozam alapján menedzseltek eszközök

Pénzügyi kötelezettségek

- Megjelenítése és értékelése a pénzügyi kötelezettségeknek nem különösebben változott az IAS 39-től csak két esetben

- A beágyazott derivatívák esetében a szétválasztás megmaradt

Deloitte.

Folyamatban lévő projektek

Deloitte.

**Folyamatban lévő
projektek**

**Amortizált bekerülési
érték és a pénzügyi
eszközök értékvesztése**

Értékvesztés

- ED/2009/12 számmal Új értékvesztés modell 2009. november 5-én nyilvános tervezet lett kibocsátva. Vitaidőszaknak vége 2010. június 30-án.
- Expert Advisory Panel kezeli a gyakorlati kihívásokat
- A testület közölte, hogy a pénzügyi válság felfedte a jelentős gyengeségét a felmerült veszteség modellnek az IAS 39-ben. (ED/2009/12.BC3)
- Néhány a gyengeségek közül:

Belső eltérés a kezdő és a követő értékelések között

Elszenvedett veszteség hegyszerű hatása

Veszteség-esemény azonosítása

Történeti háttér

IAS 39-el és US GAAP-el szembeni kritika a jelenlegi értékvesztés modellek kapcsán

- Késlelteti a veszteségek elszámolását
- Nem foglal magában előretekintőbb információkat

Válasz: IASB és FASB is kiadott egy külön javaslatot egy új értékvesztés modellről.

IASB eredeti javaslata szerint

- ❖ Pénzügyi eszköz jövőbeni várható pénzáramlásainak jelenértéke lenne a pénzügyi eszközök amortizált bekerülési értéke, figyelembe véve a jövőbeni hitelezési veszteségeket is.
- ❖ Egy pénzügyi eszköz kezdeti megjelenítésénél várható hitelezési vesztesége a pénzügyi eszközön elszámolt kamatbevételek csökkentésével jellene meg, az által, hogy a várható hitelezési veszteséget az eszköz effektív kamatlába magában foglalná.
- ❖ Bármely későbbi változás a jövőbeni hitelezési veszteségek becslésében azonnal megjelenne az eredményben.

Kezdeti értékelés – az effektív kamatláb (EIR) meghatározása

IAS 39: incurred loss model

Az a kamatláb, amely a becsült jövőbeli cash-flowkat a kezdeti bekerülési értékre diszkontálja a **jövőbeli (várható) hitelezési veszteségek figyelembe vétele nélkül**

IFRS 9: expected loss model

Az a kamatláb, amely a becsült (valószínűséggel súlyozott) jövőbeli cash-flowkat a kezdeti bekerülési értékre diszkontálja **figyelembe véve a kezdetben becsült hitelezési veszteségeket is**

További értékelés – értékvesztés elszámolása

IAS 39: incurred loss model

Értékvesztés elszámolása akkor és csak akkor, ha objektív bizonyíték van értékvesztés elszámolására (a módosított jövőbeli cashflowk diszkontálásával az eredeti effektív kamatlábbal)

IFRS 9: expected loss model

A becsült cash-flowk újrabecslése (beleértve a várható jövőbeli hitelezési veszteségeket is) **minden beszámolási időszak végén** és ezeket az eredeti effektív kamatlábbal diszkontálva a különbséget az eredményben kell elszámolni

Expected loss model

Kulcsfontosságú kérdések:

- A veszteség mérésének időtartama (1 év vagy teljes élettartamra becsült várható értékvesztés)
- Az eredeti becsült várható értékvesztés allokálása az időszakok között
- A várható értékvesztésre vonatkozó becslés változásának elszámolása az időszakok között
- Átfedés a várható veszteség és a felmerült veszteség között
- Az áttérés pontos módja (értékvesztés hiány és többlet elszámolása) még nem eldöntött.

Expected loss model

Kulcsfontosságú kérdések:

- Preferált modellek
 - ❖ One year expected loss vs. Lifetime expected loss
 - ❖ Good book & bad book vs. single book approach
- Eredeti várható veszteség allokálása időszakok között
 - ❖ Azonnal
 - ❖ EIR része (szerződéses és várható veszteséggel csökkentett EIR szétválasztása)
 - ❖ Futamidő alatt annuitás alapján
 - ❖ Átlagos várható futamidő alatt
 - ❖ Gyorsított megoldás
- Becslés változása miatti hatása allokálása
 - ❖ Azonnal
 - ❖ Időarányosan (eddig felmerült rész az eredményben, a maradék időbeli elosztása)
 - ❖ Jövőbeni időszakok alatt

Expected loss model alternatívák

1. Alternativa: LEL azonnali elszámolása

Teljes veszteség a várható futamidő alatt, független attól, mikor következik be. Nyitott portfóliók esetében veszteség x portfólió

A folyósítás időszakában

2. Alternativa: Shorter Emergence Period veszteség azonnali elszámolása

SEP veszteség várható értéke a SEP alatt. Nyitott portfóliók esetében veszteség x portfólió

A folyósítás időszakában

3. Alternativa: Shorter Emergence Period veszteség elszámolása a SEP alatt

SEP veszteség várható értéke a SEP alatt. Nyitott portfóliók esetében veszteség x portfólió

A SEP időszakban arányosan

Expected loss model alternatívák

4. Alternativa: LEL
elszámolása
időarányosan

Teljes veszteség a várható
futamidő alatt. Az elszámolás
időzítése függ attól, hogy az
eszköz good vagy bad book
része

Bad book = teljes
EL azonnal
Good book =
súlyozott átlagos
futamidő alatt

5. Alternativa: LEL
elszámolás
időarányosan,
gyorsított
alportfoliókkal

u.a. mint a 4. alternatíva esetén

Good book
megosztása az
alportfoliók
korosítása alapján

6. Alternativa:
Middle book
approach

u.a. mint a 4. alternatíva esetén

Hasonló, mint a 4.
módszernél, de a
middle bookra
vonatkozóan
gyorsított
értékvesztés

Eredménykimutatás prezentáció

A kamatbevétel és az értékvesztés elkülönült bemutatása (a szerződéses kamatbevétel lehetséges bemutatása):

Bruttó kamatbevétel
(effektív kamatlábbal számítva
kivéve a becsült hitelezési
veszteségeket)

**Az eredetileg becsült várható
hitelezési veszteség elszámolt
része (értékvesztés)**

~ kamat margin, amely levonásra került a bruttó kamatbevételből a pénzügyi eszköz élettartama alatt egy értékvesztés számlán keresztül

Nettó kamatbevétel

A hitelezési veszteségre vonatkozó becslés változásának P&L hatását (becsült jövőbeni cash-flowk) elkülönülten kell bemutatni, beleértve a veszteségre vonatkozó becslést is

Kiegészítő melléklet közzététel

Részletes közzétételek

```
graph TD; A[Részletes közzétételek] -.-> B[Várható hitelezési veszteség]; A -.-> C[Eszközök hitelminősége];
```

Várható hitelezési veszteség

- Értékvesztés számla változása
- Hitelezési veszteség becslések és a becslések változása
- Stressz teszt eredmények

Eszközök hitelminősége

- Non-performing eszközök mozgásának levezetése
- Leíró elemzés az NPL hitelek és az elszámolt értékvesztés között
- Évek közötti mozgások (vintage)

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

IASB eredeti elgondolásának elméleti háttere:

- ❖ A hitelezési kockázat egy eszköz árazásánál meghatározó elemnek számít, ezért a jövőbeli hitelveszteségek megjelenítéskori előzetes összege is a kamatbevételek elszámolásának egy külön eleme lenne.
- ❖ Ugyanakkor, a hitelezési kockázattal kapcsolatos jövőbeni változások nem befolyásolják egy eszköz árazását, ezért ezeket azonnal el kellene számolni az eredményben.

Felmerült operatív kérdések

- ❖ A javaslatok ténylegesen alkalmazhatóak-e pénzügyi eszközök nyitott portfóliói esetében, amelyet sok gazdálkodó (különösen pénzügyi intézmények) alkalmaz a hitelkockázatának kezelésére.

Válasz: IASB és FASB közös javaslata

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Közös javaslat főbb elemei

- Módosítások javaslata az amortizált bekerülési értékről és az értékvesztésről szóló nyilvános tervezetében található várható veszteség ('expected loss') model tekintetében
- Csak a nyitott portfólió bázison kezelt eszközökre vonatkozna
- A javasolt értékvesztési model keretében egy “jó könyvben” felmerülő várható veszteség a teljes időszakra vonatkozóan kerülne megjelenítésre, míg egy “rossz könyv” esetén felmerült várható veszteség azonnal elszámolásra kerülne az eredményben.
- A javasolt megközelítés megkövetelné a gazdálkodóktól, hogy különböző időszakokra készítsenek becsléseket a várható veszteségeikről, amely valószínűleg módosításokat igényelne a folyamatokban és rendszerekben.

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Közös javaslat főbb elemei (folyt.)

- A teljes élettartamra vonatkozó várható hitelezési veszteségek becslései minden belső és külső információt figyelembe véve készülnek.
- A hitelezési veszteségekből eredő értékvesztés a kamatbevételek csökkentése helyett külön soron lenne feltüntetve az eredményben.
- A kiegészítés kapcsán a rövid-távú kereskedelmi követelések nem tartoznak az értékvesztéssel kapcsolatos megfontolások körébe, ezek később kerülnek megvitatásra a bevétel elszámolással kapcsolatos projekt keretében.

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

A 'nyitott portfólió' mögött húzódó megfontolások

A pénzügyi eszközök 'csoportosítása' értékvesztés modell szempontból

- Egyedi tételek
- Nyitott portfólió
- Zárt portfólió

- Nyitott portfólió: olyan portfóliók, amelyekben lévő egyedi tételek folyamatosan változnak
 - ❖ AZ IASB és FASB szerint ezek jelenthetik a legnagyobb problémát az egységes értékvesztés modell kapcsán
- A Közös Javaslata csak a nyitott portfóliókra vonatkozik
 - ❖ Ugyanakkor javaslatokat kér az érintettektől az egyedi tételek vagy zárt portfóliók kapcsán történő alkalmazása során felmerülő lehetséges kérdésekről

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Megkülönböztetés a pénzügyi eszközök pénzáramainak bevételezhetőségével kapcsolatos elvárások alapján.

“Rossz könyv”

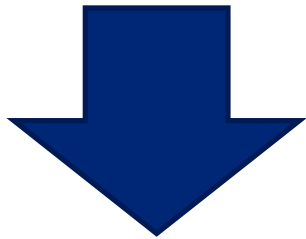
Eszközre vonatkozó hitelkockázati politikájának célja megváltozik

❖ Cél: a pénzügyi eszköz szerződéses kifizetéseinek adós által történő teljes vagy részleges megtérítésére.

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

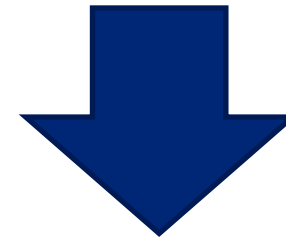
Good book vs. bad book (folyt.)

Good Book

Teljes élettartam várható veszteségei: a teljes időszak alatt jelenne meg az eredményben

Bad Book

Teljes élettartam várható vesztesége: azonnal megjelenne az eredményben

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Good book-ban szereplő eszközök értékvesztésének maximális összege

- a várható hitelveszteségek időarányosítással meghatározott értéke és
- a várható hitelveszteségek egy előrelátható időszakon (12 hónapnál hosszabb) belül számított értéke

Választási lehetőség az időarányos megközelítés keretében:

- a portfólió fenmaradó várható élettartamának hitelveszteségeit a portfólió aktuális életkorának és a várható élettartamának hányadosával szorozzák (lineáris alapú megközelítés); vagy
- a portfólió fenmaradó várható élettartamának hitelveszteségeit annuitássá átalakítják át a portfólió várható élettartamát alapul véve (annuitás alapú megközelítés).

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Good book-ban szereplő eszközök értékvesztésének maximális összege:

Portfólió várható élettartamának meghatározása során figyelembe vételre kerülő tényezők

- előtörlesztési lehetőségek
- vételi, kiterjesztési és egyéb opciók
- eszközök nem teljesítése

Portfólió súlyozott átlagú várható élettartamának kiszámítása nem egyszerűen a szerződéses lejáratok időpontján alapuló súlyozott átlagú élettartam-számítás

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Példa:

Egy gazdálkodó két teljesítő hitel portfóliót kezel (“jó könyv”).

- “A” portfólió olyan hitelekkel áll melyeknek nominális egyenlege 1.000.000 CU
- B portfólió 50.000.000 CU nominális egyenlegű jelzáloghitelekkel áll.

A lenti tábla tartalmazza azon információkat, melyeket a gazdálkodó használ az értékvesztés kiszámításához a két portfólió esetében, az egyenes arányú nem-diszkontált időarányos megközelítést használva.

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Példa (folyt.)

Port-folió	Hátralévő élettartam várható hitel veszteségei	Súlyozott átlag életkor	Súlyozott átlag várható életkor	Idő arányos összeg	Belátható jövőbeli idő (FFP)	Várható hitelveszteség az FFP alatt	Értékvesztés keret
	A	B	C	$D=A * (B/C)$	E	F	G: D és F közül a nagyobb
A	3,000	1 év	3 év	1,000	1 év	2,500	2,500
B	75,000	3 év	12 év	18,750	1 év	12,000	18,750

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Bad book-ban szereplő eszközök:

- Értékvesztés egyenlege az időarányos megközelítés alapján legyen átvezetve a “jó” és “rossz” könyvek között.
- A portfólió “jó könyv”-re számolt értékvesztés egyenlegének egy része, az átvezetésre kerülő eszköz életkorának alapján, az eszköz átvezetésekor kerülne a “rossz könyv” értékvesztés egyenlegére.
- A “rossz könyvre” átvezetésre kerülő eszköz értékvesztésként kerülne elszámolásra azon megmaradt várható veszteség terhére, amely nem került átvezetésre a “jó könyvből” értékvesztés számláról.

Az IASB és az FASB közös javaslata – 2011. január 31.

Good book vs. bad book

Bad book – Példa

- 100 CU-s, mint a teljes élettartamra szóló várható veszteségű konkrét hitel bad book szerint történő kezelése
- A problémás hitel 1 éves és 5 éves várható élettartammal rendelkezik.
- Ennek megfelelően a 20 CU-t ($1/5 \times 100$ CU) átvezetése szükséges a portfólió “jó könyv” értékvesztés számlájáról a “rossz könyv” értékvesztés számlájára
- A fennmaradó 80 CU-t mint értékvesztést az eredményben kellene elszámolni.

Ami még hátra van

Az IASB még nem vitatta meg az eredeti nyilvános tervezetben található összes javaslatot.

A jövőben megvitatandó, ezért a Közös Javaslatban nem érintett pontok a többek között a következők:

- egyedi pénzügyi eszközökkel, zárt portfólióban tartott eszközökkel, más problémás kölcsönökkel, vásárolt hitelekkel, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokba történő befektetésekkel, és kereskedelmi követelésekkel kapcsolatos, értékvesztésre vonatkozó megfontolások
- hitelezési veszteségek mérési módszerei;
- a “leírás” és “nem-teljesítő” kifejezések definíciója;
- az amortizált bekerülési érték mérésének célja;
- kamatbevétel elszámolása; és
- a stressz-tesztekkel, az elavult információkkal és hitelminőséggel kapcsolatos közzétételek.

Deloitte.

**Folyamatban lévő
projektek**

Fedezeti számvitel

Fedezeti ügyletek: Két részre van bontva

- A tervezett kettő részre lett bontva az időkényszer miatt

Hedge ügyletek: Tentative decisions to date

- Valós érték fedezeti ügyletet fel fogja váltani egy cash flow fedezeti ügylet modellhez hasonló eljárás.
- Cash Flow fedezet esetében megmarad a fedezet hatástalanságát mérő „lower of” test, de nem lesz kiterjesztve a valós érték fedezet-re.
- Szerződéses cash-flowk alapján managedt pénzügyi instrumentumok fedezett alapügyletként figyelembe vehetők egy (jelenlegi) valós érték fedezeti kapcsolatnál
- Fedezet hatékonyságának tesztelése egyszerűsödni fog
- A pénzügyi eszközök kockázatának tekintetében a szétszedés engedélyezett lesz; megfontolás tárgya, hogy akár a nem pénzügyi eszközökre is ki lehetne terjeszteni (néhányan úgy vélik, hogy így jobban tükrözné, hogy mennyi vállalat folytat fedezeti tevékenységet)

Kockázati elemek - példa

Amíg a kerozin nagymértékben függ a kőolaj árától, addig más kockázati tényezők is szerepelnek a legtöbb kerozin szerződés esetében

Egyéb ár alkotóelemek amelyek a teljes árban szerepelhetnek:

- Szállítási költség
- Finomítási felár
- Benzin fokozat díjja
- Pénzügyi költségek

IAS 39 esetében ezen alkotóelemek megjelenése nem hatékony fedezethez vezetett, miután az összes kockázatot (árak változhatnak) be kellett mutatni

Deloitte.

Köszönöm a figyelmet!

Deloitte.

A Deloitte név az Egyesült Királyságban “company limited by guarantee” formában alapított Deloitte Touche Tohmatsu Limited társaságra és tagvállalatainak hálózatára utal, melyek mindegyike önálló, egymástól elkülönülő jogi személy.
A Deloitte Touche Tohmatsu Limited és tagvállalatai jogi struktúrájának részletes bemutatását a következő link alatt találja: www.deloitte.hu/magunkrol.

© 2011 Deloitte Magyarország.
Minden jog fenntartva.